

Ortiz

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

ESQUELLA DE LA TORRATXA

CRÓNICA

V ELS'HI aquí que quan donavam per feta la designació del Sr. Coll y Pujol per arcalde de Barcelona y per realisada la plena rehabilitació de 'n Pantorrilles vingué 'l nomenament de un altre, en que ningú hicontava.

¡Quánt cert es alló que diuen: «Allá abont menos se pensa salta... un Monegal!»

Decididament, s' ha de confessar qu' en Maura te cops amagats. Y un' altra circumstancia curiosa: l' arcalde-sorpresa va ser nomenat precisament el dia en que s' efectua l' estracció de la rifa de Nadal, de manera que sent tants els que tenian bitllet, resulta que 'l Sr. Monegal, que ningú sabia que 'n tingués, se 'n endú la grossa.

Comprenem que 'l Sr. Planas y Casals renegant de la seva sort, haja esquinsat ple de despit el bitllet que per tants motius donava per premiat y ab ell el diploma de gran cacich.

Comprenem també que 'l Sr. Henrich qu' era qui més directament li disputava 'l premi, veyent la fatxa del seu rival, se dongui per satisfet y felicit al govern per l' acert en la seva elecció. ¿Quin altre recurs li queda més que fer la rialleta del conill?

Y encare compreнем millor la satisfacció, l' alegria, l' entusiasme dels *perdigots*. Aquests en certa manera tenian participació en tots els números qu' entravan en el bombo, desde el moment que contavan ab la propina del que sortís premiat, sigués qui sigués.

¿Qu' es D. Manuel Planas? Ens entendrem ab ell pera las próximas elecciones, y si 's porta bé ¡qué dimontri! capassos som de cedirli 'l lloch que deixá vacant el Doctor Robert, y fins d' erigirli un monument el día que mori.

¿Qu' es D. Joseph Monegal? Millor que millor: en Monegal es dels nostres.

Aquesta es la moral *perdigotaire*. Quan se té bech y bon pedré tots els camps, vinyas y matorrals son bons per espicossar.

¡Pobre D. Manuel! Estava á dos travessos de dit de l' apoteosis y ha quedat de cos present. Avuy la pitjor de las caixas de 'n Samaranch es massa bona per durlo al cementiri.

Si hagués triomfat, aixís com á las tiples de teatro se 'ls fa una ovació de coloms, el regionalisme li hauria fet una ovació de *perdigots*.

Vensut, mort per sempre més, de aquells *volátiles* que li feyan l' aleta, no 'n portará ni un sol al seu enterro. *Se trans t gloria mundi*.

Quédinse 'ls cementiris tétrichs per las ólivas, per las xutas, per las milocas y altres aucells d' aspecte funerari: els *perdinots* son amichs del sol que més escalfa... y sobre tot del sol que fa madurar la verema.

Per aixó diuen saltironant de alegría:—El no arcalde es dels nostres. El Sr. Monegal formava part de l' última comissió que aná á Madrid fa pochos días á presentar un missatge al rey, tal com el Doctor Robert fou també en son temps nomenat arcalde, per haver format part de una comissió semblant.

Y afegeixen:—Desenganyinse: nosaltres hem descubert el gran secret: per obtenir la vara d' arcalde

EL NOU ARCALDE

En Monegal es arcalde.
¿Será un arcalde com cal?
Passin dintre d' uns quantos mesos,
y 'n tornarem á parlar.

de Barcelona, no hi ha més que un camí: anarse'n a Madrid ab un missatge.

Sembla, realment, que tinguin rahó, perquè ja va dos vegades que 's repeteix la mateixa sort, y l'última en circumstancies ben especials.

Tinguin en compte sino que 'ls perdigots que forman part del actual Ajuntament estavan poch menos que anulats, completament esma-perduts ab el fracàs del arrendament dels consums. Més reventats que un bot d'oli, tot el líquit s' havia escampat per terra: y quan era qüestió sols de tirarhi serraduras, escombrar, fregar ben bé las rajolas de la Casa Gran, y no recordarse'n més, va en Maura a recullir-lo, a ficarlo en un gresol, y a posarhi blé, perquè 'l regionalisme, causa de tan grans inquietuts entre 'ls polítichs de Madrid, pugui seguir cremant.

Baix aquest punt de vista tenen rahó de sobra 'ls que afirmen que 'ls governs de Madrid son els únichs fomentadors del regionalisme catalá.

* *

Pero 'l govern pretén disculparse afirmant qu' en el Sr. Monegal no hi ha vist al regionalista, y sí sols al home de casa seva, apartat de tota llyta política, representant genuí de aquestas classes neutras a las quals se proposa traure de son apartament pera portarlas a la vida pública, com un nou reforç a la monarquia, en substitució del caciquisme que de tal manera l' ha deixada compromesa.

Ab las mateixas intencions va nombrar l' altra vegada al Doctor Robert... y la criada se li va tornar *respondona*.

Veritat que 'l Sr. Monegal, de moment, no deixa perdre ocasió de manifestar y repetir qu' ell no es polítich, que no ho vol ser y no ho será. Veritat també que al pendre possessió de l' arcaldia va parlar en castellá, afegint que hi parlaria sempre, entendent que 'l seu càrrech té carácter oficial, y aixó, sisquera en la forma, no ha de ser gayre agradable als perdigots. Veritat, finalment, que fa mil protestas de que no té altre propósit que dedicar tot el seu zel y la seva activitat a regularisar la desballestada administració del municipi. Y 'l Doctor Robert—tothom ho recorda—tenia altras agallas desde 'l mateix instant en que va empunyar la vara.

Pero si 'l Sr. Monegal fa bó lo que promet y no es polítich, ni del govern que l' ha nombrat *ab una de terminada intenció política*, ni dels regionalistas que 'l donan per seu, ni de ningú enterament ¿es creíble que 's puga sostenir molt temps en l' exercici de un càrrech com el de arcalde, que pesi a qui pesi, es essencialment polítich?

Y es essencialment polítich, no sols perquè recau en ell la presidència de una corporació nascuda de la llyta política dels partits en pugna, sino també perquè le 'n fa la ley mateixa. Si 'l càrrech de arcalde no signés polítich ¿per ventura 'l govern nombraria a la persona que ha de desempenyarlo? ¿Quin interés tindria en ferho si signés un càrrech purament administratiu?

* *

Per aquests motius nosaltres ens posém a la expectativa pera jutjar al nou arcalde pels seus ac-tes.

Encare que ignorém quina lloca l' ha tret del ou en la foscor del galliner, cap prevenció tenim contra d' ell. Se 'l coneix en el comerç y l' industria com un home actiu, intel·ligent y honrat. Se sab que no pretén un càrrech tan espinós y compromés que l' obligará a deixar els seus negocis particulars y la vida tranquila de familia, y aquest sacrifici sempre es digne quan menos de simpatia.

Físicament es baixet, de mirada viva y actitud resolta com la dels homes avesats al treball y al

EL NOU GOBERNADOR

S' entreté fent equilibris al extrém de dos puntals: si anant aixís no tropessa, creguin que té habilitat.

mando, es calvo, de fesomia simpática y tracte franch y obert, y es además poch amich de ceremonias.

Algú li ha sentit dir que una de las cosas que més l' encorran, es que 'ls municipals s' arrengrerin, rendintli honor, cada vegada qu' entra a la Casa Gran. La millor manera d' evitarho será enviarlos a tots als punts que deuen ocupar pel servey de la ciutat que bona falta hi fan.

Finalment, s' atribueixen al Sr. Monegal arrelats sentiments religiosos y fins amistats molt íntimas ab els jesuítas. Si aquests sentiments y aquestas amistats se las reserva per ell, será digne de respecte. Mes per si tingnés la intenció de ferlas influhir en la vida municipal de Barcelona... llavors, creguins, Sr. Monegal, tórnisse'n al magatzém.

P. DEL O.

EL CANT DELS INDIOTS

Som la manada d' indïots;
som gent de ploma, galls novells,
gallinas prenys y capons vells.
Xapotejant pel fanch, pels Sots,
bo y passejant els mochs vermells,
venfm del Prat en escamots
pioch-pioch-pioch pioch—glú-glú glú-glú
ab el pás insegú.

Alguns pagesos ignorants
que 'l cap vermell ens veuhen dú
diuhen que som *republicans*,
pero ja no s' ho creu ningú.
Per dalt del béch se 'ns ven el moch
pioch-pioch-pioch-pioch
y es tot plomatje lo que 'ns llú...
glú-glú-glú-glú.

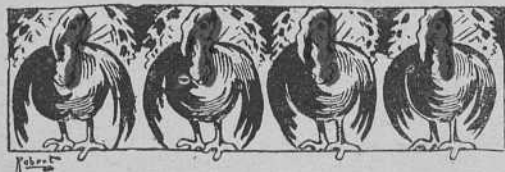
L' amo ambició que 'ns dona grá
en engreixarnos té interés;
pera ell furguem d' assí y d' allá
y el bech fiquem en el femés.
¡Qué li fá á n' ell qu' un día algú
glú-glú-glú-glú
ens clavi, irat, un cop de roch
pioch-pioch-pioch-pioch!

Ab cuchs al ventre y el cap alt
fém l' insolent contra 'l destí...
¡y si no hem mort aquest Nadal
un Nadal ó altre hem de morí!
Mes, nostra fí, vivint tan poch,
pioch-pioch-pioch-pioch
no ha de atraparnos en dejú
glú-glú-glú-glú.

Som la virám de més ventrell.
Ens pesa 'l pap més que 'l cervell
y caminém molt poch á poch...
Estarrufats fins al clatell
glú-glú-glú-glú
no hem convensut may á ningú.

Y ab l' anti-artstich moch vermell
pioch-pioch-pioch-pioch
no aném enlloch.

FRA NOI

ANY NOU

CLIXÉ VELL

La maneta misteriosa, l' incansable y delicada maneta encarregada de senyalar las horas en el quadrant de las Eternitats, acaba de donar tota la volta. Y al enfonsarse l' últim instant de l' últim Desembre en els tenebrosos soterranis de l' Olvit, surgeix radiant de juvenesa l' aparició de l' Any Nou.

Y l' Any aquest, solzament per no distingirse dels seus antecessors, farà desfilar davant dels mortals d' *ambos sexes*, ab el mateix ordre y rapidesa de sempre, la ja coneguda *quadrille* dels Dotze Mesos.

Janer, el vell Janer de la barba nevada, ben abrigat ab l' hábit de frare blanch, posada la caputxa y calsant esclops, obrirà la marxa. Ell farà que 'l cel se posi gris y que 'l vent tallí com vidre; que 'ls arbres tapin la nuesa de sas brancas ab vestiduras de sucre candí; que 'ls gats miolin en las teuladas serenatas d' amor rabejat de lluna; que 'ls tres inseparables Reys de l' Orient reparixin juguets als nens de casas ricas, y que 'ls nens pobres s' entristeixin.

L' esbojarrat Febrer li anirà al darrera sonant un fluiol ó qualsevol altre instrument escandalós. Saltironant sempre, ribent estúpidament y xiselant com un idiota, proclamará l' dret indiscutible á la disbauixa y á la luxuria més desenfrenada; pero 'l seu regnat durará ben poch. Ab tal motiu els filòsops de café-cantant veurán en ell el símbol de la brevetat del goig.

Mars seguirá al desvergonyat antecessor, silenciosament, ab el cap baix, els rosaris als dits y mastegant oracions esbravadas. El vent bufará, bufará fins arrencar la roba dels terrats, tirar teulas de capellá enlayre y desfer munts de fullas secas, que 'ls *guarda passejos* cuidadosament haurán apilotat.

Abril, indecís y tremolós de goig, anunciará próxims días de benhauransa; sas matinadas serán lluminosas y serenas; sas nits, estrelladas y esplendents. De tant en tant, la monótona canturia de la pluja menuda y persistent ensopirá á molts intellectuals en el fondo d' un café de barri, d' ahont sas ánimas recullidas se veurán transportadas á las etereas mansions de l' ensomni y de la mandra artística.

Maig, l' espléndit mes dels poetas (dels cursis, sobre tot), apareixerá embolquellat en un mantell de claror dolçissima y suau de nimbe, y sa hermosa testa de sol, vindrá rodejada de rosas; extindrà sas flonjas alas de flors y alenará perfúms voluptuosos; l' atmósfera te-biona despertará la forsa de la sanch jova; las fonts (las fonts naturals, naturalment), ritmarán cántichs eternals y riallers; els arbres lluhirán son vert luxuriós y els aucells se dirán amors en plena llum y plens de joya...

Juny, xardorós y plé de vida, s' presentarà esclatant riatladas de sol lluhent; las dauradas espigas cimbrejant mandrosament, ab ritmes *fregadissos*, entonarán la monótona y vital cansó del voluptuós Estiu, que *debutará* ben aviat. Sas nits de lluna plena, embaumadas de misteri y poesia, despertarán en nosaltres recorts vagorosos de l' infantesa, que 'ns omplirán l' ánima de tristor dolça. Vindrà la nit de Sant Joan, la nit més hermosa pels que estiman y la més plena de racansas pels que no tinguin á quí estimar. La quitxalla, alegre y bellugadissa com volejada d' aucells, després de trastejar tot el día demanant pel barri llenya pera cremar, saltará, ab las gaitas rojas, las fogueras mitj esllanguidas.

Juliol, que arribará en mánegas de camisa, esbufegant com un mortal dels de la classe mitja, acabarà pera treures tota la roba del damunt pera tirarse de cap á l' aygua. Durant el seu regnat ja no 's dirá:—¡No val á badar! sinó:—¡Uf!... ¡quina calor!—Els días s' escurarán d' una manera *lenta, pero continua*, y apesar d' aixó, no deixarán de tenir las mateixas 24 horas. Las donas vestiran trajos vaporosos, fent oblidar aquell ditxo de «ni dona ni cargol»; y els fabricants de begudas refrigerants serán els únichs que 's guanyarán la videta.

Agost, sense esma y careixent de tota iniciativa, no farà més que continuar la feyna del seu antecessor, y, á fí d' enllestir més aviat, s' atrevirá á escursar una mica més els días. A las set en punt apagará la colossal llanterna diurna y ens deixarà sumits en la suau claror de las parpellejantas estrellas.

Setembre, arribará cantant. Coronat de pámpols de

ELS TRES REYS DE BARCELONA

La seva estrella es el cèntim—que allà al lluny veuhen lluhf,—y guiats per sa llum clara—¡hala, hala! van fent camí.

parra, ab l' ample pit descobert, arremangats els brassos y ab una copa de ví a la mà, ab sa cara riallera, Setembre arribará cantant. La seva cansó será molt semblant á la «Cansó de taberna», lletra de 'n Goethe y música de 'n Mendelssohn. El seu estribillo será:—¡Cal ubriagarse, mortals!—¡Cal ubriagarse!

Octubre vindrá un bon xich malhumorat á anunciarnos la Tardor. Las fiors se conserarán silenciosament y fugirán las *oscuras golondrinas* á buscar l' escalforeta que aquí no troban; las abellas passarán balans de la feyna feta y 's veurán obligadas, fins las més treballadoras, á declarar-se en huelga forrosa. Els sastres anunciarán ja la roba d' hivern, y els teatres, las listas de companyía.

Novembre 's presentarà esglayador. Un fret intens que 's ficarà en el moli dels óssos; días rúfols y nits sense estrel·las; veus aquí 'ls seus regalos. La Festa del Morts, á n' aquest mes consagrada, evocarà recorts tristos en molts llars, que restarán apacibles, tancadas y barradas; pero l' humanitat, que á la cuenta no se sent atreta pel misteri del dolor, procurarà alegrar semblant diada á forsa de libacions alcohólicas, menjant castanyas y panellets y anant al teatre á fruhir las impudicias y las *bravatas* del Tenorio.

Desembre será l' últim de presentarse á la llista, no siguent aixó cap extranyesa, tractantse d' un pobre vell. Pero apesar del' edat y de la neu que brillará en sa venerable testa, será un vell agrados, de carácter alegroy, molt amich de festas y xirinola. Els arbres, al revés de las personas, se despullarán completament, y sense rubor, desprenentse fins de l' última fulla, á despit dels *tartufos*. La genteta tradicional y d' intel·lecte rudimentari guarnirá possebres y assistirá á l' arlequinesca Missa del Gall. Els més ignocents jugarán á la rifa de Madrid, esperant treure la *primera*.

DOS QUE NO HAN PESCAT RES

—Amich Tort, no hi ha arcaaldía.
—Pleguem! Será un altre día.

En tant la maneta misteriosa, l' incansable y delicada maneta encarregada de senyalar las horas en el quadrant de las Eternitats acabarà de donar un' altra volta. Y al enfonzarse l' últim instant de l' últim Desembre en els tenebrosos soterranis de l' Olvit, surgirá radiant de juvenesa l' aparició d' un altre Any Nou.

Y sempre, sempre aixís, eternalment, seguirán renovantse 'ls anys fins la *derumbossis* dels sigles.

ROSSENDO PONS

SEMBLANSA

SONET

Encare que s' assemblan molts cosas tenen significats molt diferents. Com per exemple: gens no vol dir *gents* y rossas no vol dir tampoch may *rossas*; sossas es diferent també de *sosas*, com cens es deferent també de *cents*. (En lo que dich no m' equivooco gens si la pronunciació ben dita hi posas). Tampoch vol dir mahó sempre *Mahó*, miquel tampoch vol dir sempre *Miquel*, que no tampoch vol dir sempre canó, com zel tampoch pots dir que vol dir cel. Y encare que no se semblin te dicho jo que *glás* sempre dirás que vol dir *gél*.

ROMEU NITRAM

LA CARTA ALS REYS

I

Era un nen de cinch anys, ros, alegre, enjogassat, qu' encare —jes clar, pobret!— no sabia agafar la ploma.

—Papá—deya l' angelet al seu pare:—hem d' escriure la carta.

INFLANT LA BOMBA

—¡Es veritat! La carta als Reys. ¿Qué hi posarem?

—Vosté mateix. Díguis-li que 'm portin forsa coses. Un caball, un timbal, una capsa de dolços, una cartera, un teatro...

El pare s'assentava á la taula, afectant la major serietat, y escribía:

—«Señores Reyes: Como un servidor soy un niño muy bueno y obediente, espero que tendrán la bondad de traerme todo lo que sigue...»

Y sumís á las indicacions del menut, que afanyós seguía 'l moviment de la seva ploma, 'l pare trassava sobre 'l paper la llista que l' hereuhet li havia dictat:

«Un caballo, un timbal, una caja de dulces, una cartera, un teatro...»

—¿No s'hi ha de posar res més?

—El meu nom, y prou.

—Donchs allá vá: *Pepet*. ¡Ja la tením feta!

La carta va ser tirada al bussó corresponent, y 'ls Reys foren tan complerts y galants, que al arribar el seu día ni un sol dels objectes demanats deixá de figurar al costat de la sabeteta del tendre infantó.

II

El nen va creixer, va anar á estudi, va aprendre, y als vuyt anys, bé ó malament, sabia ja expressar las sevas ideas per medi de l'escriptura.

—Papá—deya un día, al acostarse la festa dels Reys:—s'ha de fer la carta.

—¿Quí la farà?

—Jo.

—¿Ja 'n sabrás?

—¡Vaya! Els Reys son molt sabis, y encare que la lletra no estigui gayre bé, diu que l'entenem.—

Y á la vista del seu pare, que se l'escoltava embadalit, el nen s'assentá á la taula y 's posá á escriure.

—«Señores Reyes...»

Suprimint figuras retóricas que no estavan al seu alcans, el nen va anarsen directament al objecte.

«Me traerán una caja de pinturas, un piano de niño, un castillo con soldados, un barco, un carril, una trompeta, un libro con estampas...»

—¿Per qué no 'ls dius que 't portin tot el *Sigle*?—exclamava 'l seu pare, rihent.

—¡Ja veurá, jo demano!... En aixó no hi ha cap mal. Ara ells que fassin lo que 'ls sembli.—

Plantejada aixís la qüestió, no hi havia res que objectar.

Y als Reys degué semblarlos que la demanda del xicotet era tan enrahonada, que tots els encàrrechs per ell fets varen quedar puntualment servits.

—¿Ho veu?—deya 'l nen mirant victoriós al seu

(Aquarela de A. Fabrés.)

Aixís s'apren á inflar ilusions.

pare.—¡Ben tonto hauría jo sigut si arribo á fer la llista més curta!

III

En Pepet arribá als dotze anys y la diada dels Reys torná á presentarse.

—¿Cóm estém de carta?—va preguntarli 'l seu pare ab accent lleugerament irónich.—¿Que no la fas?

—¡Ja ho crech que sí!—li contestá 'l noy, procurant mantenirse ben serio.

—¿Vols dir que 'ls Reys encare estarán per tú?

—Ho probarem. En tot cas, escribintlos no perdre res.—

Y en efecte, va escriurels; pero, atemperantse á las circunstancias y considerant que tant va 'l cantí á la font... y que per altra part qui molt abraça poch estreny, sapigué mantenirse dintre dels limits de la més discreta modestia.

«Señores Reyes—va dirlos, procurant fer una lletra una mica menos dolenta que de costum:—Si me traen una máquina fotografica se lo agradeceré mucho.»

¿Cóm negarse á una petició feta en tan bella forma?

Una vegada més els Reys foren condescendents y en Pepet tingué la màquina desitjada.

—Diguin lo que vulguin—exclamava 'l xicotet ri-hent,—els Reys son molt bons subjectes...

IV

Passaren dos, quatre, vuyt, dotze anys; en Pepet va ferse home y la seva correspondència ab els Reys quedá interrompuda.

—¿Que no 'ls escrius?—li deya devegadas el seu pare al acostarse la diada tradicional.

En Pepet, qu' era ja un jove d' idees avansadas, arronsava alegrement las espatillas y contestava ab cert retintin:

—Si la broma no fos perillosa, prou que 'ls escriuria. ¡Y cregui que 'ls demanaria unas cosas més originals y més raras!...

—¡Pobres Reys!... Tant que anys enrera te 'ls havias estimat!...

V

Pero no hi ha temps que no torni.

Ahir, entrant al despaig de 'n Pepet, vaig atrapar-lo escrivint.

Era una carta que comensava aixís:

«Señores Reyes...»

Pero no l' escribía per 'ell.

L' escribía per un fillet seu; 'un' nen' de cinch anys, ros, alegre, enjogassat, qu' encare—jes clar, pobret!—no sab agafar la ploma.

A. MARCH

REYS

Si no ho fan corre, els hi diré lo qu' he tingut ocasió de llegir en una llibreta d' aquellas que venen per la Rambla al crit de: «*Libretas y lápiz para apuntes, diez céntimos*» que vaig trobar l' altre dia y que per lo vist havia perdut el patje del rey Gaspar, que segons sembla té la butxaca foradada, el criat, s' enten. que per lo que respecta al reys no acostuman á tenirlas ab forats, sino al contrari ben cusidas y folradas.

BARCELONA DIA 6.—REYS

Lo que portarán d...

Planas y Casals.—Unas mitjas, estretas, perque se li han aprimat las pantorrillas.

Coll y Rataflutis.—Un mocador ben gran de mocar.

Alguns concejals.—Un diploma d' honor.

R. Casellas.—Unas botas de goma per ana pels sots... feréstechs.

A. Pons.—Una limonada sense sucre.

Empresa de Romeu.—Una colla d' autors de á 30 rals la pesa.

Empresa del Principal.—Una dama, jova.

Urrecha.—Un sombrero de senyora guarnit ab cordas de pou y ab un gall d' indi.

R. Casas.—Un automóvil ab sis rodas y una pipa de guix.

Pere Romeu.—Quatre gatas... y á veure si farán cria.

Tort y Martorell.—Unas botinas sense casi talóns. Ell ray.

Rusiñol y Paraiso.—Una panera ab robeta pera criatura.

Fabra y Ladesma.—Una dotzena de dátils de las palmeras de la plassa de Catalunya.

Manuel Girona.—Un arquet pera qu' ell el pugui fer á tothom. Ademés un parell de pessetas pera que tinga pera fer bullir l' olla.

Torres (Diputat).—Un llo-ro que no será mut.

Coll y Pujol.—Un mico.

Maluquer.—Un altre mico.

Als lectors de La Esquilla.—Salut y pessetas.

A mi.—Ja que tinch l' hotel Manzano, un cotxe per passejar.

UN NYÉBIT.

ELS JOGUETS DELS REYS

(Aquarela de A. Fabrés.)

Quan siguém al vespre ¿quants n' hi haurá de sencers?

ANY NOU

La visita als avis

Dibuix de T. SALA

OBSEQUIS D' ANY NOU

A LA INQUILINA DEL PRINCIPAL

—¡De part del amo de la casa, que tingui un bon any!

QUADRET

¡Quin mal hivern pera la pobra dona!
 Te l' home al llit dels últims de Novembre,
 y ni el nen ni la nena encare guanyan.
 Tot ho ha venut: lo seu anell de núvia,
 lo vestit bo que li doná sa mare,
 la robeta del nen que va morírselshi...
 ¡Pot tant la fam! Y ab tot y aixó, la pobra
 ni te pa, ni n' hi finá á la tenda.
 ¡Y cóm recorda en mitj de sa amargura
 sos bens perduts — perquè també fou rica;—
 los goigs puríssims de la seva infancia,
 sa alegre joventut, son prometatje.
 Lo naixement del primer fill que plora!
 ¡De tot no mes li queda la miseria
 y es tart! Morta de fret, agenollada
 vora 'l braser, als peus del llit, plorosa,
 sa revivant lo foch sense que puga
 fé arrencá al tupí l' bull. L' home l' esguarda
 del llit, estossegant; los nens la cridan,
 y la nit va acostanse. ¡Pobra dona!

ANTÓN BENAZET

LLIBRES

LA ELECTRICIDAD AL ALCANCE DE TODOS por JORGE CLAUDE.—Versión española de la última edición francesa por D. SANTIAGO DE TOS.—L' editor D. Gustavo Gili acaba de prestar un bon servey á la popularisació de un dels rams més interessants de la ciencia ab la publicació de aquest tractat. Tothom avuy contempla las maravellas de l' electricitat aplicada á un número considerable de fins de la vida, pochs en cambi s' han detingut á estudiar el com y 'l perquè 's realisan tan útils aplicacions. Unicament els homes de ciencia y algun que altre práctic las comprenen y dominan; mes per la generalitat inclús per moltíssimas personas ilustradas en altres rams de la humana inteligencia, els fenómenos eléctrics son un misteri y la seva utilisació práctica resulta una cosa sorprendent, semblant á lo que 'ls antichs ne deyan *art de bruixeria*.

Y aixó es degut á que per' entendre aquesta secció especial de la Física 's necessita un caudal de coneixements previs que no tothom posseheix. Tenin tho en compte un físch francés, Mr. Claude, ha escrit un' obra inmillorable de divulgació. El títul que porta está plenament justificat: ab son llibre, realment *la electricitat se' posa al al-*

cáns de tothom. El método, la claretat, la sencillés en l' exposició son las condicions que l' avaloran. Una multitud de grabats ilustran el text. De manera qu' es imposible llegir l' obra sense treure'n un gran profit.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Los mineros de Polignies, novela d' *Elies Berthet*, traducción de *J. Miró Folguera*. Vels' hi aquí un' obra interessant á tot serho, y que á pesar de la seva baratura está editada ab una riquesa y bon gust que sols s' acostuma á emplear en las edicions de luxo.

Mossén Verdaguer.—El poeta, el sacerdot, l' home, el malalt, pel *Dr. J. Falp y Plana*.—Baix tots aquests aspectes y ab uns punts de vista molt personals, está estudiada en aquest opúscul la figura del insigne Mossén Cinto.

Reglas de los juegos de «Foot-ball Association» y «Lawn Tennis».—Forma un quadern de molta utilitat pera 'ls aficionats á uns sports inglesos, que de algun temps ensá están aclimatantse en el nostre país.

El Capitán Pánfilo, novela de *A. Dumas* (padre). Un volum més, afegit á la copiosa colecció de las obras del mágich novelista, que ab tant éxit vé donant á la estampa la casa Tasso.

El Divorcio bajo el aspecto canónico, por *D. Emilio Cid y Bages*.—Es un curt opúscul que desentrauya y explica una infinitat de textos de Dret canónich, fixant la manera que tenen de descasarse els católichs cansats de suportar el jón matrimonial.

Lo fals amic, drama en un acte y en vers, original de *Jaume Espunya Ribot*, estrenat en el teatro de *La nova Lealtat Martinense*, la nit del 8 de juny de 1901.

RATA SABIA

PRINCIPAL

També 'ls alemanys, quan volen fer broma, ne saben tant com els francesos. O sino aquí tenen el *vaudeville Los hijos artificiales*, transplantat á la escena espanyola pels Srs. Abati y Reparaz, original de un autor alemany y que ab tot está concebut, tramat y desenlassat á la

OBSEQUIS D' ANY NOU

A LA INQUILINA DEL QUINT PIS

—L' amo de la casa diu que si no paga 'ls mesos endarrerits, un día d' aquests la tirarà al carrer.

francesa, ab situacions, enredos, tipos, diálechs y xistes de caràcter marcadament francès.

Respecte al seu èxit, ha sigut franch y de contínues riallas. No 'ls diré mes sinó que l' altre día dos senyoras varen tenir que ser auxiliadas: se trobavan malament de tant riure.

Aixó vol dir que tot, fins el riure s' ha de fer ab moderació. Y pagant tribut á aquest precepta res mes afegiré, no fos cas que 's digués qu' elogio l' obra aquesta, immoderadamente.

Ciencias exactas, pensa en un acte de 'n Vital Aza, no es, ni molt menos la millor entre 'las moltas que porta donadas al teatro.

Apesar d' aixó cumpleix plenament el seu objecte que no es altre que fer passar el rato agradablement.

LICEO

Mefistófele de Boito, per ser un' ópera que á Barcelona s' ha sentit cantar admirablement, no ha produhit ara l' efecte desitjat, gracias á certas deficiencias d' execució.

Se 'm figura que 'l tenor Marcollin ab tot y sa veu agradable, no estava en el plé domini del seu paper.

La Fernani es una actriu molt apreciable: canta ab bona escola, frasseja ab clarètat, interpreta com una escelent actriu qu' es... però en el doble paper de Margherite y Helena li falta brío, intensitat, aquell arranch que se 'n emporta al públich y qu' en tan alt grau, per exemple, posseheix la Darcée.

En Rossatto ab la seva veu de un timbre notable fa un *Mefistófele* massa bon minyó... ¿Y qué li costaria de caracterisarse una mica mes bé? Aquellas cellas que 's pinta, casi bé verticals, semblan dos filagarsas que li surtin de la gorra.

La Sra. Giacconia no va descompondre 'l conjunt... y es casi tot lo que 's pot dir.

Molt bé 'l Sr. Mascheroni, entre aplausos estrepitosos se veje obligat á repetir la segona part del prólech.

CATALUNYA

Els germanets Alvarez Quintero crech qu' escriuhen improvisant ó poch menos las sevas obras. Concebeixen un pensament, ó 'l buscan quan el necessitan, y sense pararse á madurar-lo gayre, allá va l' obra y surti lo que surti.

De la titulada *Abanicos y panderetas* ó *¡A Sevilla en el botijo!* no han sapigut sortir-se. Alló no es una humorada satírica com pretenen, sino un cent peus, plé de incongruencies y ab marcadas propensións á la xocarrería.

Apesar de tot, alguns personatjes y determinadas sortidas de tó arrancan las riallas de una part del públich.

En Chapí ha completat la festa, afegint á l' obra á manera de postissos, uns quants números de música adotzenada.

GRANVÍA

Ab el títol de *Los trupos de la colada*, el periodista senyor Alcalde, ab la cooperació musical dels mestres Oró y Bagarri, ha escrit una revista local dels successos culminants del any.

L' obreta, escrita en versos fàcils, no té tal vegada tota aquella salsa picant qu' exigeix el género. Algunas de las alusions que conté son bastant enginyosas.

De la música, que no deixa de ser agradable, 'n fou exigida la repetició de un quinteto y de unas coplas.

Els autors sigueren cridats á la escena.

CICO-EQUËSTRE

Mr. Stawe presenta uns micos acróbatas que treballan com uns homes, ab verdadera habilitat.

Es una de las pocas vegadas que un artista, donant micos, no dona mico.

N. N. N.

Entrada d' any

IMPRESIÓNS

Hem entrat al noucents tres ab la gran ensorramenta de vividors y cacichs, y la victoria complerta de perdigots, gent de bé, gent moral y gent d' Iglesia.

Hem pogut fugir de Seila ó Planas y Sandiumenges pro hem anat cap á Caribdis á estrella'ns á tota vela.

¡Visca l' arcalde imparcial!
¡Visca la persona neutra!
¡Visca la moralitat!...

Ab bon peu el nou any entra, únicament que aquest peu porta sabata ab civella.

***

Que las logrin ben felissas: que tinguin bon any passar poguent, ab salut fermar als gossos ab llançonissas.

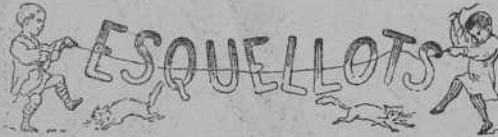
Deu els lliuri de pallissas de civils y polissós; que no acaben els turróns y conservin els caixals...

y no siguin concejals
en próximas eleccions.

Ve á ser com una capsa de sorpresas
aquest mil nou cents tres
y l'obrim poch á poch y ab molt cuidado
aquest mes de Janer.

Per ara tot es fosch y als seus endintres
no 's veu ni s' endevina casi res.
Tot es ben fosch. Veyam si sols s' hi tancan,
sotanas y manteus.

JEPH DE JESPUS

Un dels propòsits del nou alcalde es anar cada dia
á las vuyt del matí al despaig exigint la major
puntualitat als empleats de
la Casa Gran.

Aixó está bé; pero no
crech que dongui cap resul-
tat práctic.

Ja veurá 'l Sr. Monegal
com per més que matine-
ji, sempre hi haurá en
aquella casa qui 's llevará
més dematí qu' ell.

Cert que al Heren Panto-
rilles casi no li queda més
remey que retirar-se á la
vida privada. La seva mag-
nífica torre de Sardañola l'
está esperant.

Pero avants de anar á tan-
cars'hi pera sempre més,
sembla que intenta fer una
última proba.

Aquesta consistirà en ro-
dejarse de tots els seus
edecans, Samaranch inclusiu,
y anarse'n ab ells á
Madrid á presentar un mis-
satje.

Presentant missatjes se
logra tot. Está probat.

¿Qué no ho saben? Ja ha
sortit el catàlech de l' Ex-
posició de Art antich.

Va publicarse cinch dias
avants de la seva clausura.

Pero aixó ¿qué importa?
La Comissió autònoma
un cop tancada l' Expositió
dels objectes pot organ-
isar l' Expositió del ca-
tálech.

Li regalém aquesta idea
original, per si no hi ha-
via atinat.

Una idea original... y so-
bre tot divertida.

Ab l' Expositió del Ca-
tálech y un bon pet de sar-
danas, no 'n vulguin més
de concurrència al gran Sa-
ló del Palau de Bellas Arts.

Per frasse curiosa la de
un limpiabotas que tenia

una participació en el número premiat ab la tercera.
—Cónstili que si li he limpiat las botas—va dirli
á un parroquiá al acabar la feyna—ja m' ho pot
agrahir, perque á horas d' ara soch capitalista.

Hauria volgut ser el parroquiá pera respóndreli;
—Y bé, noy: si has tret la rifa, limpia't tu mateix
las tevas. Es molt just que qui la treu, *se donqui
llustre.*

Cumplim ab gust el desitj de un apreciable amic
del Vendrell, insertant las següents líneas:

«Un exemplar del hermós volúm publicat per l'
Institut catalá de las arts del Llibre, ab tot y anar
clos dintre de un estuig de cartró y certificat, ha
arribat á mans de son destinatari fet una porqueria.

»Las preciosas reproduccions en colors, grabats y
foto-tipias apareixen empastifadas ab una sustancia
que no s' anomena sinó parlant ab perdó y ab lemas
trassats ab llapis.

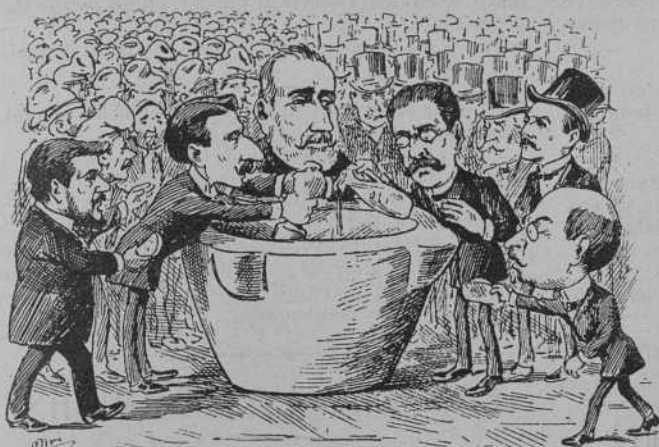
»Se coneix que á correus hi ha ratas que corren

EL REY MES BARBUT

Als nens els porta joguinas
y als pares seus,
si son bon minyons y dócils,
els porta nens.

L' ALL-Y-OLI DE LA CASA GRAN

¿Qué redimontri tindrà
que tothom ne vol sucá?

pels femers, y després ab las potas embrutan tot lo que tocan.»

Ara sí que 'ls burots estarán contents.

Ja 'l Sr. Pons no es president de la Comissió: ja poden destapar la canonada dels renechs y treure tots els que tenian depositats dintre del cos.

Si volen desfogarse, aquí vá una interjecció qu' encare que no sigui renech, si 's pronuncia ab forsa y ben recargolada ho sembla:

—¡Per la Encarnació del fill de Deu, en las entranyas puríssimas de María Santíssima!

Me observava l' altre día un amich meu molt experimental:

—Hi ha que desconfiar de tots quants al pendre possessió de un cárrech públich fan. protestas y més protestas de no ser polítichs, perque, en realitat ho son, y lo únich que demostran al tractar d' amagarho es que son polítichs jesuitas.

Vosté, Sr. Monegal, podrá probar ab els seus fets si es fundada ó infundada aquesta observació.

¿Qué no ho saben?

La Perdiu s' ha posat resoltament al costat del gas Lebón.

Lo qual s' explica per dos motius.

Primer: per las concomitancias que té 'l Sr. Pella y Forgas ab aquella empresa, la qual conta á un germá de aquest regidor perdigot entre 'ls seus enginyers... Y es precis enginyarse.

Y en segon terme: perque encare que 'l gas Lebón dongui molt fum, segons de quina manera y segons á qui, pot donarli molta llum.

Ha mort á Buenos Ayres l' insigne concertista catalá Eduart Amigó.

Ningú com l' Amigó ha tocat l' harmónium, ab una perfecció

assombrosa, ab un bon gust insuperable.

Y no obstant, per efecte del seu caràcter aventurer y bohemi va deixar de fer la fortuna que tenia al cap dels dits.

***

Fa d' aixó molts anys.

Parlavam de las sevas correrías, y en Bartrina que l' estimava molt li va dir:

—¿May dirías qué he pensat perque no 't moguis may més de Barcelona?

—¿Qué?—va preguntar l' Amigó.

—Que 'ns ajudis á conspirar fins á establir la República: y quan ho haurém lograt, treurém al bisbe, als canonjes y als beneficiats de la Catedral, y tots els sous qu' ells percibeixen te 'ls donarém á tú, ab la sola condició de anarhi cada día un' hora á tocar l' orga. Hi portarias mes gent tú que 'ls que avuy hi funcionan.

L' Amigó va respondre:

—Es veritat, llavoras sí que no pensaria en móure'm.

La grossa aquesta vegada ha tingut bastant entenment, anantse'n á Palma de Mallorca y tocant de plé al amo y als treballadors de una fundició de ferro, republicá 'l primer, y 'ls últims no hi ha que dirho.

La majoria d' ells tenian participació en el bitllet favorescut, y en un instant de pobres qu' eran s' han fet richs.

En Maura, donchs, pot felicitar-se de que alguns dels seus paisans hajan comensat á fer lo que diu ell: «*la revolución desde arriba.*»

Llegeixo en *La Renaixensa*:

«La familia del plorat doctor Robert no tan sols no ha autorisat, sino que ha vist ab lo mes gran disgust que alguns industrials hagin fet us del nom y fins del retrato de dit senyor per afavorir la venda de licors y altres articles.»

BALANS DE FÍ D' ANY

De deutes, un sach; de quartos, ¡ni un!

Ni del legítim disgust de la família del plorat doctor; ni del abús comés pels industrials a qui aquesta 'ls va negar la seva autorisació y ab tot s'atreveixen a manifestar que la tenen, n'ha dit una paraula *La Perdiu*.

¡Y qué ha de dir!

Explotadora com va ser del plorat doctor en vida, deu trobar molt natural que hi haja qui 's dediqui a explotarlo després de mort.

Segons els periódichs de Madrid, ha tingut gran éxit una obra en un acte del poeta Marquina, ab música del mestre Gay, estrenada en el *Teatro de la Zarzuela*.

Se titula «*Agua mansa*».

Y res tindrà d'extrany que de aquesta aygua 'n begui tota Espanya.

Perque aquesta aygua, procedint de 'n Marquina, sempre será mes pura, transparent y fresca que la que s'acostuma a servir al públich en els *botijos* del género xich.

Per la meva part, cónstili que m'ha posat l'aygua a la boca.

Se parla en una tertulia de l'alimentació vegetal, y un que de tant gras qu'está esclata diu:

—Lo qu'es a mi 'm va molt bé.

—¿Vosté es vegetaliá?—li preguntan.

—Sí, senyors; pero de segona boca.

—¿Qué vol dir?

—Senzillament. Jo deixo que l'herba se la menjin els bous, y després jo 'm menjo 'ls bifechs, que al meu modo d'entendre no son altre cosa qu'herba alambicada y condensada.

A LA RAMBLA

—¿Que té turróns de las «Bases de Manresa?»

CANTARS ASTRONÒMICHS

Dius que un poeta carrincló
ab el sol vá compararte:
si aixó es cert, tingas present
que l sol té també sas tacas.

No sé pas que deu trobarhi
á la lluna 'l marit teu,
que li agrada contemplarla
ans d' arribá al quart creixent.

Deixa't, noya, de mirar
á las regións elevadas;
si vols, pots, sens guaytá al cel
gosar de la vía láctea.

Ensopegant ab un roch
vas dar terrible cayguda:
mentres veyas las *estrellas*
jo contemplava... una *lluna*.

Al cel hi ha un anell brillant
qu' en la terra també 'l busco;
vaja, acosta't amor meu,
que mirarém á Saturno.

Els mariners per guiarse
se fixan en la Polar;
en cambi la estrella teva
já quants ha fet naufragar!

Venía un cometa ab furia
contra la terra á xocar,
mes veyent la teva cara
va reculá esparverat.

Ta hermosura es perillosa,
cap *satèlit* te segueix,
igual que li passa á Venus
bogant per el firmament.

FÈLIX CANTIMPLÓ

XARADAS

I

A una nena molt bonica
que per la Rambla passava

AVIS.—Per excés d' original, suprimim en aquest número la pàgina d' anuncis.

UNA MARE DE FAMILIA

—Vaja, ja hi fet provisió de sorpresas y alegrías, y además ja tinch burgit al menos per quatre días.

l' altre día, vareig dirli tot fentli gran barretada:
—Vosté dispensim, hermosa, si ara vinch á molestarla. Vinch á ferli una pregunta qu' espero podrá complaure. ¿Que 's creu potser que l' enganyo que veig que 'l pas molt allarga per no *prima-dos-tercera* lo que vaig á dirli, ángel? Com á gran favor li prego que 's digni *total*, puig ara *quart* convé y en gran manera la resposta que ha de dar-me.
Y tantas cosas vaig dirli, que al últim hi hagué de caure, y, molt amable, va dir-me, creyentse al menys que 's tractava de declaració amorosa:
—Parli prompte.

—Moltas gracias, vaig jo al moment contestarli igual qu' ella molt amable.
—Sols preguntar-li volia si podría bé indicarme l' hora qu' *un*, pel que li dono mil mercés anticipadas, puig jo distret me 'n he anat deixant-me 'l rellotje á casa.—
Quart mira de cap á peus y, sens' pronunciar paraula, fugí, després de clavá'm una mirada de rabia.

A. RIBAS LL.

II

Una lletra la *hu* dona,
la *segona* es musical,
tersa-inversa es vegetal
y la *tot* part de persona.

F. JOANET

ANAGRAMA

En una *tot* que hi concursan molts joves aixelebrats, parlant d' una noya guapa dos per las sevas rivals s' atacaren de tal modo sense solta, abdsó refiats dels punys en cas d' un apuro, que arribaren á las mans ploguent xiribechs y nyanyos per tots dos si fá ó no fá. Acabada la batussa arribá un nou parroquiá y encarantse als de la *juerga* vá dilshi:—Ja sou prou grans perque no 'us dongui vergonya de que 'us vegin barallar els que erradament se creuhen que ja ha finit la *total*.

J. COSTA POMÉS

TRENCA-CLOSCAS

AMELIA D. GRAUPERA
CALONGE

Combinar el títol d' un drama ab el nom y apellido de son autor.

JOAN CATAU

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0.—Nom de dona.
3 0 5 1 0 5 7 9 0.— > >
5 0 7 3 2 8 9 0.— > >
3 0 5 7 0 8 0.— > >
8 0 6 0 5 7.— > d' home.
3 0 5 7 0.— > de dona.
3 0 1 7.— > d' home.
5 2 6.—Prenda de vestir.
6 7.—Nota musical.
6.—Consonant.

J. PLANAS BALLBÉ

TERS DE SÍLABAS

Primera ratlla vertical y horisontal: nom de dona.—
Segona: idem (diminutiu).—Tercera: idem.

J. MORET DE GRACIA

GEROGLÍFICH

T S
L I
T O R
A
Nota
R I

J. FARRÉS GAIRALT

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

10-cents!